

"דרך, ברוש וכוכב"

דן בירנבוים בסדנה לאמנות, יבנה

ציורי הנוף ככלל וציורי ברושים בפרט הם בין יתר הדברים הצהרה על גבולות, טריטוריה ושייכות. הברוש המצוי מסמל בישראל גבולות פרדסים ושבילים כפריים שהיו ואינם עוד. שורות הברושים שהגנו על הפרדסים מפני רוחות פגעו מזג אוויר נותרו על מקומם שנים רבות גם לאחר שהפרדסים נעקרו ונמוגו אל עבר השכחה. ניתן גם לראותם לעיתים קרובות בבתי קברות יהודים ומוסלמים וכמו גם בבתי העלמין הנוצריים, דבר המקשר את הברוש עם המוות ופרידה מהחיים.

המשורר הרומאי הנודע אווידיוס כתב בספרו "מטמורפוזות" על המיתוס של קיפרסיוס, שהתאבל על כך שהרג בטעות את צבי טיפוחיו עד כדי כך שהפך בעצמו לברוש (Cupressus בלטינית), כאות לאבלו הנצחי. אולי בשל כך הפך הברוש לסמל של אבל, ואולי בשל קומתו התמירה או בשל העובדה שבכל עונות השנה הוא אינו משיר את עליו ושוריו תמידית בתנועה מול הרוח. הברושים ביצירותיו של ואן גוך סימלו בעבורו, אנכים ורטיקליים בעלי חזות של להבה המקשרים בין שמיים וארץ כהצהרה על נוכחות החיים.

בירנבוים חוקר יחד עם דמותו של הברוש גם את דמות האדם, עד אשר לא ברור מי הוא הנושא ומי הוא המושא. הצבעוניות המצומצמת היא צבעוניות של ניגודים, של קצוות, שחור מול לבן, טבע מול מעשה ידי אדם, נפחיות מול שטחיות, הטחות של אור ואפלה שהתחברו במישור התמונה.

בירנבוים הוא צייר של רישום נוף שאינו יוצא אל הנוף כדי לצייר. הוא ספון בסטודיו, מבודד מהשפעותיו של הנוף עצמו. את מקורות ההשראה וההתייחסות שלו הוא יונק מתולדות האמנות, ומהתבוננות בדגמים שיצרו אמנים כקספר דוד פרידריך וגרהרד ריכטר, המייחד את הציירים הנודעים הללו, שהם יוצרים פרשנות משל עצמם של הנוף הממשי או המדומיין. אופן הנחת הצבע שלהם מייצג את ההשתנות והדינמיות המתמדת של הטבע. דינמיות זו היא אחד הגורמים הבולטים המושכים גם את בירנבוים בייצוג הטבע והנוף. לצד היסוד המסתורי והמאיים.

בירנבוים מתרשם ממורכבותו ובו זמנית מפשטותו של הטבע, כל עבודה מכילה מערכות של ניגודים במקביל - פנים וחוק, כאן ושם, נוכחות והעדר, גילוי וכיסוי - המחדירים תחושות של מתח וחידה. דימוי הברוש שמופיע ברבות מיצירותיו של בירנבוים, יסודו במעקב רצוף ומהתבוננות בעין של חוקר, הנוכח במרחב הציבורי בטבע ובערים. הציורים והרישומים מדגישים את הניכור והמתח בין המוכר והנשכח מצד אחד, ומצד שני יוצרים סביבה רוחנית ופיוטית. בתערוכה נוצר מתח בין עבר להווה, בין טבע לתרבות, בין מציאות לדמיון.

רוני ראובן, אוצר

"A road, a cypress tree and a star"

Dan Birenboim at the Hasadna LeOmanut in Yavne

Landscape paintings as a rule and cypresses trees in particular, are among other things, a statement on borders, territory and belonging. The cypress tree, which is located in Israel, symbolizes the borders of orchards and rural pathways that were and no more. The cypress trees who defended the orchards against winds and weather were still in their place for many years even after the orchards were uprooted and gone into oblivion. It is also possible to see them frequently in Jewish and Muslim cemeteries, as well as in the Christian cemeteries, which link the cypress with death and farewell to life.

The renowned Roman poet Ovidius wrote in his book "Metamorphoses" on the myth of Kipersius, who was grieving to have accidentally killed the deer that he owned and become a cypress tree (Cupressus in Latin), as a sign of the eternal grief. Perhaps because of this, the cypress tree became a symbol of mourning, maybe because of its stature, or due to the fact that, in all seasons of the year, it does not deciduous and is constantly being turned against the wind.

The cypress trees in Van Gogh's compositions symbolized the appearance of a flame that links heaven and earth as a declaration of the presence of life.

Birenboim explores the image of the cypress tree as well as the image and the identity of the human, to the point it is not clear anymore who is the subject and who is the object. The color scale it that of contrasts, of extremes; black as opposed to white, nature as opposed to artifacts, volume as opposed to evenness, thrusts and bursts of light and darkness converging on the picture's plane.

Birenboim is a landscape painter who does not go outside to draw. Hidden away in his studio, isolated from the effects of the actual landscape. His sources of inspiration are found in the history of art, and in the observation of models made by artists like Caspar David Friedrich and Gerhard Richter, whose effect is also evident. What makes these well-known painters so special is their creation of their own interpretation of the imagined or actual landscape. Their placement of color represents the continuous change and dynamism of nature. This dynamism is one of the prominent factors that attract them (and Birenboim), to representations of nature and landscape.

The mysterious and threatening element of nature and landscape, so evident in these artists' works, can also be found in his paintings. Birenboim is influenced by the complexities of nature and at the same time by its simplicity. Each of his works contains parallel sets of contrasts - inside and out, presence and absence, visible and hidden, which instill a sense of mystery and suspense. The image of the cypress tree appears in many of his works; its foundations are the continuous monitoring and observation from the eyes of the researcher who lies in wait for its subject. The cypress tree is found in the public sphere of cities and nature. The paintings and drawings accentuate the alienation and tension between the familiar and the forgotten on one hand, and create an environment that is spiritual and poetic on the other. In the exhibit, a struggle is formed between past and present, nature and culture, and between reality and imagination.

Roni Reuven, curator

